

Tjugo böcker för att förstå Sydafrika. Bibliotekarierna väljer

Text: Kalle Laajala

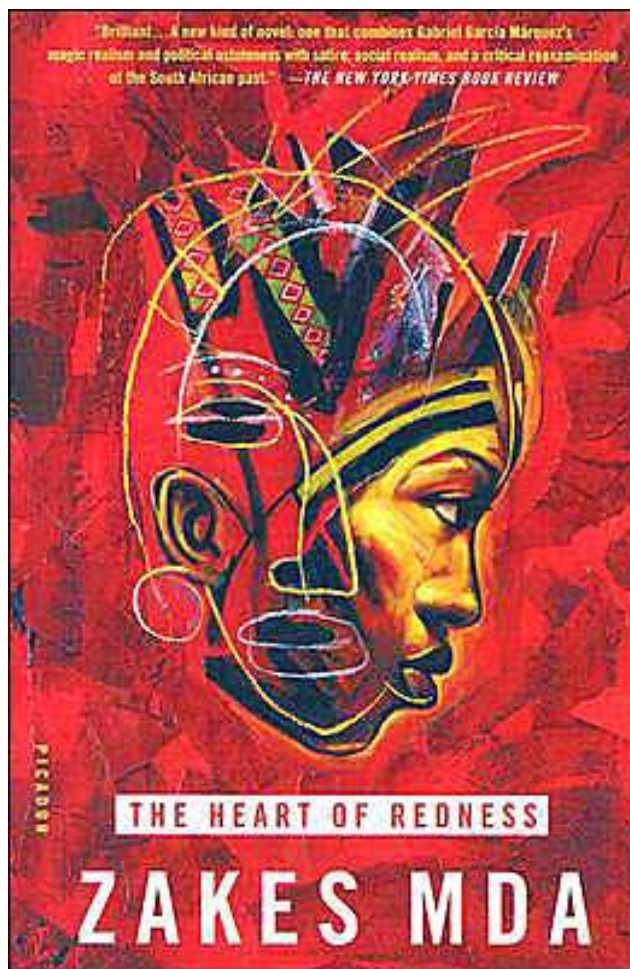
Vid Robben Islands sydöstra spets stannar bussen och besökarna väljer ut för att gå på toa och köpa något i kiosken. Bortanför vattnet är Kapstaden bara en rand mellan havet och Table Mountains omisskännliga kontur.

Dagen före har jag köpt Christo Brands biografi *Doing Life with Mandela: My prisoner, my friend* att ta med till biblioteket hemma – och plötsligt står han själv, Mandelas förre fångvaktare, i ett hörn av kiosken och pratar och skakar hand med folk. Häromveckan var han på svensk tv. Schemat verkar fullspäckat, han berättar om intervjuer med media från världen över.

I själva fängelset blir vi guidade av en tidigare fänge. Han ber gruppen komma tätt, tätt intill och visar oss dörren han klev genom när han anlände, jag tror det var efter Sowetopproret 1976. Han vallar oss runt, pekar ut Mandelas cell och visar ett plakat där det slogs fast hur stora matransoner fångar av olika hudfärg var berättigade till. Är det inte ofta detaljerna som förfäras? Men jag lämnar ön inte helt nedtryckt som jag väntat mig, utan också med en underlig känsla av tillförsikt. Det är inte främst bilden av apartheidstatens infrastruktur som dröjer kvar, utan vår karismatiske guides avslutande ord om försoning och hur den är vägen framåt här i the Rainbow Nation.

Men bilden nyanseras och kompliceras snart igen, så klart. Följande dagar är vi på South African Book Fair och vi hinner gå på några seminarier. Man avhandlar frågor om identitet, tillhörighet, framtid, ANC:s utveckling, Sydafrika i förhållande till resten av kontinenten – och mer. Ibland hettar det till mellan panelmedlemmarna. Personer ur publiken kommer med ovanligt bra kommentarer, driver diskussionen framåt. Själv återvänder jag hem med fler frågor än svar från denna min första resa till Sydafrika.

Kanske är det bra att jag får en litteraturlista med mig. LIASA, Library and Information Association of South Africa, bad häromåret landets biblioteksmedarbetare att utse de tjugo främsta sydafrikanska böckerna från tiden 1994–2014 som fokuserar på demokrati och som undersöker nationens identitet och väg. Alla genrer var välkomna, på vilket som helst av de officiella språken. Våren 2014 sammanställdes listan. Jag ber Ashleigh Harris, litteraturvetare och lektor

vid Engelska institutionen vid Uppsala universitet och med bakgrund i bland annat Sydafrika, att kommentera den.

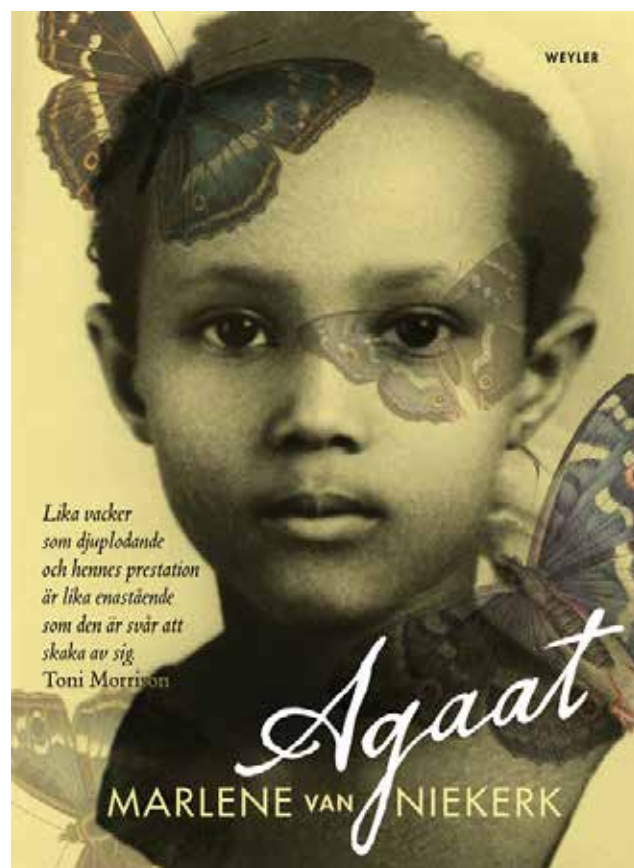
– Listan är nog rimlig om man ser till representationen utifrån både demografi och genre, vilket ju i sig är en utmaning. Man har inte utgått från litterär kvalitet, utan snarare utifrån en bred uppfattning av ”reflektion” över det sydafrikanska samhället. Möjligen är antalet författare som skriver på Afrikaans, särskilt kvinnor, för många med tanke på att vissa av de viktigaste yngre, svarta författarna, till exempel

K Sello Duiker, utelämnats. Värt att notera är att nobelpristagaren Nadine Gordimer inte ingår. Hennes post-apartheid-böcker *The House Gun* och *The Pick-Up* skulle platsa. Och i mina ögon övertrumfar Jonny Steinbergs facklitteratur författare som Marianne Thamm, avslutar Harris.

Librarians' Choice: Top 20 titles, 1994-2014

I skrivande stund finns (enligt Libris) nästan alla listans böcker på något svenskt bibliotek. Några av dem har också översatts till svenska (markerade med * nedan).

- Nelson Mandela: *Long walk to freedom* (1994). *
- Antjie Krog: *Country of my Skull* (1998).
- Marianne Thamm: *I have life: Alison's story* (1998). *
- J M Coetzee: *Disgrace* (1999). *
- Niki Daly: *Jamela's Dress* (1999). *
- Zakes Mda: *Heart of Redness* (2002). *
- Zakes Mda: *Madonna of Excelsior* (2002).
- Rayda Jacobs: *Confessions of a gambler* (2003).
- Elbie Lötter: *Dis ek, Anna* (2004).
- Marlene van Niekerk: *Agaat* (2004). *
- Chris van Wyk: *Shirley, goodness and mercy* (2004).
- John van de Ruit: *Spud* (2005).
- Mark Gevisser: *Thabo Mbeki: the dream deferred* (2007).
- Irma Joubert: *Anderkant Pontenilo* (2008).
- Deon Meyer : *13 uur* (2008). *
- Lawrence Anthony: *Elephant Whisperer* (2009).
- Annelie Botes: *Thula Thula* (2009).
- McIntosh Polela: *My father, my monster* (2011).
- Frank Chikane: *8 Days in September* (2013).
- Redi Thlabi: *Endings & beginnings: a story of healing* (2013).

Mer information om listan:
<http://www.liasa.org.za/node/1274>

